

Metodický list pro mapovací aktivity v území

Proč mapovat?

Děkujeme za Váš zájem zapojit se do získávání informací důležitých pro naplnění cílů projektu. Tyto cíle můžeme stručně popsat následovně:

- obnovení pozitivního vztahu obyvatel k tradicím, kulturnímu a přírodnímu dědictví prostřednictvím ovocných stromů a jejich plodů
- zvýšení zájmu obyvatel o pěstování a zpracování ovoce
- podnítit ekonomické a sociální vazby regionu

Získáme-li potřebné údaje o území, krajině, ovocných stromech, lidech a jejich aktivitách, budeme moci informovat širokou veřejnost (obyvatele, turisty, zahrádkáře, pěstitelé a další skupiny) v publikacích, informačních letáčích, v tisku i na internetu. Díky těmto informacím bude možné vytvořit tzv. ovocné stezky, uspořádat kurzy péče o ovocné stromy, informovat veřejnost o pěstitelích či zpracovatelích ovoce, zprostředkovat rady a návody pro pěstování ovoce a nejen to.

Projekt rovněž napomůže k seznámení lidí, kteří propadli kouzlu ovoce, např. při tematicky laděných exkurzích, při záchraně starých krajových odrůd ovocných stromů a řadě dalších aktivit majících za cíl propagovat ovoce ve všech jeho formách a využití v krajině i doma na stole.

Mapováním tedy projekt pro návrat ovoce k lidem a lidí do sadů nekončí, nýbrž začíná ...

Co mapovat a jak?

Ze všeho, co nabízí naše krajina, budeme vybírat především:

- historicky, krajinářsky či jinak významné solitéry, aleje, sady a jiné prvky, v nichž jsou přítomny ovocné stromy, pokusíme se o posouzení jejich stavu, případně navržení péče, povšimneme si rovněž vlastnických vztahů
- staré a krajové odrůdy ovoce pro případné zachování unikátních genofondů regionu
- lidi a služby tvořící infrastrukturu zpracování ovoce – moštárny, palírny, podniky zabývající se zpracováním ovoce a další služby, jako jsou zahradníci, školkaři atd.

Důležité při mapování v území je postupovat jednotně, na základě metodiky – dodržovat její zásady při vyhledávání cílů, při jejich zákresu a následně i při vkládání do centrální databáze zpřístupněné na internetu.

Aby všichni účastníci mapování postupovali stejným způsobem na začátku i na konci své práce, předkládáme stručný návod (metodiky), jak při mapování postupovat – tzn., které objekty sledovat, čeho si při tom všimnout a jak tyto skutečnosti správně a přehledně zaznamenat:.

KRAJINNÉ PRVKY			
druh krajinného prvku	<ul style="list-style-type: none"> • solitérní strom • alej • skupina stromů – remízek, stromy na kamenici, na mezi, v lese atd. • zahrada • sad 		
lokalizace	<ul style="list-style-type: none"> • <i>přesná poloha – obec, název části katastru, pomístní jméno (Na Stráži, Obecník, Košetická cesta), příp. souřadnice, u aleje směr</i> 		
popis lokality	<ul style="list-style-type: none"> • <i>rozloha a tvar u sadu, remízku a zahrady, délka u aleje, meze...</i>, • <i>sklonitost, podrost, příp. vztah k okolí (stojí v poli, na kraji rybníka u kapličky, spodní část zahrady je vykácená, stojí dva ořešáky, sad je od východu pohlcován lesním porostem...), estetická hodnota, role krajinné dominanty</i> 		
druh dřeviny, odrůda	<ul style="list-style-type: none"> • <i>názvy druhů stromů, pokud možno názvy odrůd (u nejasných opatřit poznámkou „ověřit“), včetně lidových názvů (kožuch, štrůdlák)</i> • <i>verze pro fajšmekry: rozlišení výšky kmene (vysokokmen, polokmen), zaměření jednotlivých stromů a jejich určení</i> 		
počet stromů	<ul style="list-style-type: none"> • <i>počet vzrostlých stromů</i> 		
stáří	<ul style="list-style-type: none"> • <i>určení věku stromů, (může být i přibližné – „vysazen před válkou“), lépe obvod kmene v 1 m výšky</i> • <i>verze pro fajšmekry: nová výsadba/odrostlá výsadba/dospívající stabilizovaný/dospělý/přestárlý strom</i> 		
zdravotní stav	<ul style="list-style-type: none"> • <i>zdravotní stav stromů – záznam, pokud jsou poškozeny kmene, koruna, vyskytují se suché větve, choroby a hniloba, je narušena statika stromu</i> 		
vlastník/správce	<ul style="list-style-type: none"> • <i>vlastník, případně nájemník nebo správce pozemku – např. obec, správce silnice, soukromý vlastník, vlastník neznámý – důležitý údaj kvůli odběru roubů, případné údržbě, dosadbě nebo sběru ovoce</i> 		
legenda, poznámka	<ul style="list-style-type: none"> • <i>jakákoliv událost, souvislost – stojí vedle křížku, v lese na místě zahrady zničené usedlosti, na hranici parcel, byl u něj prý zavražděn pocestný, zasadil ho dědeček, když si vzal babičku, vysadili hasiči kvůli pálenice atd.</i> 		
datum pořízení zápisu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>15. května 2010 nebo květen 2010</i> 	pořizovatel zápisu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>jméno, přezdívka, příp. organizace</i>

Ovoce, to nejsou jen jablka a hrušky, při mapování budeme sledovat mnohem více druhů ovocných stromů:

- jabloně, hrušně, jeřáby, moruše, kdouloně
- slivoně, špendlíky, renklódy, meruňky, broskvoně, třešně, višně
- ořešáky
- *a další*

Doporučujeme vám také:

- pořídit foto celého krajinného prvku, stromu, detailní foto plodu, příp. i květu
- **odebrat plody pro potřeby pomologického určování** – nejméně tři zralé (hrušky utrhnout dříve), nepoškozené reprezentativní plody (neotírat a neleštit!), včetně stopky, uložit do papírového sáčku do chladu, příp. připsat komentář a následně nás kontaktovat

LIDÉ a SLUŽBY		
druh aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • pěstitel • ovocnářská školka • zahradnictví • výkup ovoce • prodej ovoce 	<ul style="list-style-type: none"> • zahrádkáři (ZO ČZS) • zahradní architekt • údržba zeleně • jiné služby
	<ul style="list-style-type: none"> • moštárna • palírna • sušárna ovoce 	<ul style="list-style-type: none"> • včelař • jiný zpracovatel • řemesla související s ovocem a ovocnými stromy
název subjektu, adresa a kontakt	<ul style="list-style-type: none"> • <i>jméno, přesnější poloha – obec, název části, ulice, č.p.</i> • tel., web, mail 	
druh produktu/ služby (stručně)	<ul style="list-style-type: none"> • <i>co, prodává, vykupuje, zpracovává, poskytuje, popis činnosti, technologie</i> 	
doba prodeje, provozu služby	<ul style="list-style-type: none"> • <i>přesná nebo přibližná doba (např. u moštování září – listopad, každý pátek v 17 hodin, případně po telefonické domluvě)</i> 	
poznámka	<ul style="list-style-type: none"> • <i>jakákoliv užitečná poznámka – informace o cenách, pálení po předchozí telefonické domluvě, před moštováním musí být jablka umytá</i> • <i>příp. popis dalších aktivit</i> 	
datum pořízení zápisu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>15. května 2010 nebo květen 2010</i> 	

Jak mapování provádět?

Mapování, neboli také terénní průzkum, je v našem případě nejvhodnějším prostředkem, jak o daném území a sledovaných objektech získat podrobné znalosti. Jak postupovat? Patrně nejvíce se budete věnovat **přímému pozorování** při pohybu v terénu. Je však vhodné používat i další způsoby sběru dat.

Doporučujeme používat následující techniky:

- prostudujte si historické dokumenty, kroniky, místopisnou literaturu o regionu**, o popisované lokalitě, nahlédněte do archivů;
- vyhledejte staré fotografie, letecké snímky, mapy** (lze je najít např. na www.mapy.cz, www.oldmas.geolab.cz), analyzujte je, porovnejte a vytvořte si představu o vývoji krajiny a výskytu jednotlivých prvků v minulosti;
- oslovte pamětníky, místními aktéry** (zahrádkáře, zemědělce...), kronikáře či historiky a ptejte se je na otázky, které vyplynou z vašich již provedených pozorování a ze studia dokumentů.

Nebojte se těchto přístupů, jistě vám pomohou k lepšímu pochopení současného stavu krajiny a obohatí popis krajinného prvku i o jeho historii a příběhy. Procházet se krajinou je příjemné – děkujeme za všechny zjištěné informace (i neúplné) – avšak pamatujte, že teprve kombinací různých metod lze dosáhnout kompletního a objektivního obrazu sledovaných objektů.

Jaký je postup práce?

1. terénní pracovník (nebo skupinka) si vybere (příp. dostanete přidělenou) oblast, kterou bude mapovat (zpravidla katastr obce);
2. budete mít k dispozici tuto metodiku mapování a protokol (nejde o nic jiného než o prázdnou tabulku), do něhož můžete jednoduše a systematicky zapisovat údaje o krajinných prvcích; podobně můžete zaznamenávat údaje o pěstitelích, zpracovatelích a dalších lidech a službách;
3. vydáte se do terénu, kde provedete mapování a zaznamenáte údaje do protokolu;
4. následně tyto údaje (včetně fotografií) vložíte pod svým přihlašovacím jménem do databáze na webové stránce projektu – podobně jako jste si je zaznamenal/a do papírového protokolu, opatříte je příslušnou ikonkou (např. solitérní strom) a vyznačíte přímo na mapě (pokud si nebudete jisti, použijte nápovědu na internetových stránkách);
5. po zapsání údajů zkontrolují vložené záznamy odborní garanti a případně je zkontrolují s dalšími odborníky a doplní.

Pokud získáte informace i o krajinných prvcích v jiné oblasti, než o té, kterou jste si vybrali nebo Vám byla přidělena, můžete je doplnit přímo do databáze nebo sdělit administrátorovi projektu. Omezením pro vás nemusí být ani hranice námi zvoleného území – např. pokud najdete sad se zajímavými odrůdami jabloní a hrušní na Hlučínsku, Těšínsku nebo kdekoliv jinde, vložte je do databáze.

Ještě důležité zásady a doporučení

1. neznalost odrůdy ovocného stromu nebo jiné vlastnosti popisovaného prvku není nedostatkem, je vhodnější na to upozornit a doporučit pro doplnění, než tipovat;
2. při terénním výzkumu je nezbytné respektovat soukromé vlastnictví (a to také ve smyslu, že nebudeme doporučovat ochutnávku ovoce z konkrétního stromu nebo způsob vniknutí na pozemek) – naše práce nesmí způsobit újmu;
3. je nutné respektovat a bez souhlasu dotčené osoby neuveřejňovat osobní data,
4. nehledejme senzace, kde nejsou, objektivní popis skutečnosti (i když možná méně zajímavé) je cenný a může být i možností ke změně k lepšímu,
5. mapování je zpravidla velmi dobrá zábava v příjemném prostředí, užijme si ho

Kontakty

Centrální internetová prezentace projektu se nachází na adrese: www.ovocne-stezky.cz

Pokud si nebudete vědět během mapování s čímkoli rady, pište na kontakt@ovocne-stezky.cz nebo kontaktujte jednoho z tvůrců a administrátora webu:

Mgr. Radim Lokoč, Ph.D.

E-mail: radim.lokoc@centrum.cz

Děkujeme za Váš zájem a těšíme se na spolupráci a zajímavé výsledky.

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí